

УДК 316.74

Олена КОЛОМІЄЦЬ
к.пед.н., доцент кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи
Центральноукраїнський національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Активна розбудова української державності, зростання динамізму соціальних процесів, загострення глобальних проблем потребують уваги до проблеми духовності, розгляду різних аспектів її сутності. Адже саме з нею нині пов'язують можливість збереження як окремої особистості, так і всього суспільства.

При цьому велике значення надається освіті, яка покликана допомогти людині сформувати індивідуальну систему духовних цінностей на засадах гуманістичного світогляду, здатного протистояти вульгаризації і дегуманізації культури.

Досвід діяльності педагогічних колективів закладів вищої освіти засвідчує, що формування духовної культури студентів є спеціально організованим, цілеспрямованим, динамічним процесом, який потребує розробки відповідної науково-методичної системи.

В наш час технократизм абсолютизує функціональне ставлення до людини і загрожує перетворити майбутнього фахівця в провідника технократичного мислення в усі сфери суспільного життя. Для його подолання необхідні нові орієнтири в розвитку освіти. Такими орієнтирами можуть стати: сучасний алгоритм підготовки спеціаліста, як творчого учасника соціокультурних процесів; модернізація змісту і методів викладання навчальних дисциплін, зокрема гуманітарних; розуміння нагальної потреби кардинального збагачення духовності кожної людини і суспільства в цілому.

Особлива місія у досягненні нової якості освіченості особистості належить комплексу культурознавчих дисциплін як інтегратору в галузі соціогуманітарних знань, що концептуально впливають на формування фахівця, його духовного потенціалу і культуротворчої позиції в суспільстві. Саме тому вивчення культурознавчих дисциплін не може обмежуватися логіко-словесною інформацією про створені в минулому культурні надбання. Одним із найважливіших завдань таких навчальних курсів є розкриття на теоретико-методологічному рівні сутнісних характеристик духовної культури як світоглядного, культурологічного, історичного феномену людського буття.

Відомо, що духовна культура ґрунтується на ідеях єдності, цілісності сучасного світу, на історико-культурних традиціях. А на початку ХХІ ст. як ніколи раніше стало очевидним, що розв'язання проблем, які зачіпають планетарну спільність в цілому, обов'язково вимагають звернення до

загальнолюдських цінностей. Прийняття цінностей життя, збереження людського роду і підтримка миру, гідності особистості, дотримання її прав і свобод, справедливості, демократії і законності, краси і гармонії – всі ці питання повинні знайти належне місце в навчальних програмах з культурознавчих дисциплін. При цьому студенти мають розуміти, що загальнолюдські цінності не можуть перемогти автоматично й однозначно в умовах калейдоскопу культур народів, які населяють Землю. Вони повинні бути засвоєні в рамках різних національних культур. Для цього необхідні зусилля людського розуму, підтримання ідеї діалогу культур, переосмислення минулого, яке мало і має багато спільного на різних етапах розвитку людства.

У процесі культурологічної підготовки студентська молодь відкриває для себе духовні скарби, насамперед, духовні здобутки та ідеали, пов'язані з народним світоглядом, релігією, мораллю та історією власного народу. Саме вони виступають джерелом духовності і культурного зростання молоді. Важливе значення при цьому мають:

- об'єктивне висвітлення історико-культурного минулого, гуманістичної сутності української культури, позбавленої різних фальсифікацій та ідеалізацій;
- збагачення змісту відповідних навчальних дисциплін орієнтацією на національно-духовні цінності українського народу таких, як працелюбність, соціальна справедливість, неприйняття зла й насильства, духовний і моральний максималізм тощо;
- філософське осмислення історії розвитку вітчизняної культури, тобто засвоєння діалектики історико-культурних процесів, висвітлення позитивного та негативного досвіду.

Зазначимо також, що прищеплення смаку до духовного життя можливе лише в умовах особистісно-орієнтованого навчання. Відповідне навчально-методичне забезпечення повинно ґрунтуватися на діалогічному підході, на суб'єкт-суб'єктній взаємодії учасників педагогічного процесу, що сприятиме реалізації прагнення молоді до духовного саморозвитку.

Педагоги-науковці кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнського національного технічного університету перебувають у постійному творчому пошуку шляхів формування духовної культури студентів. В педагогічному процесі задіяні всі можливі джерела духовного розвитку: тематичні експозиції, творчі вечори, традиційні зустрічі з діячами культури рідного краю. Студентам пропонують взяти участь у дискусіях, конкурсах, круглих столах, наукових конференціях тощо. Таким чином, відбувається процес індивідуально-особистісного залучення до духовної культури, оволодіння смисложиттєвими цінностями і досвідом людства.

Формування духовної культури студентської молоді – важливий напрямок удосконалення професійної підготовки спеціалістів взагалі і від того, наскільки духовність стане основою нашого життя, залежить майбутнє української нації.